

ROSACIOLA

/ Liber discipuli

Martin Borýsek, Jana Daňhelová, Bořivoj Marek,
Jan Morávek, Martina Vaníková, Eva Zezulková

SCRIPTORIVM

Praha 2012

Tato učební pomůcka vznikla díky podpoře Fondu rozvoje vysokých škol a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Autorský kolektiv:

Martina Vaníková	(editorka textu; ad deliberandum; cvičení; grafický návrh)
Martin Borýsek	(část C kap. C2, C5, C6, C14)
Jana Daňhelová	(výběr vyobrazení; cvičení x.1 a x.2 kap. C2-9, 13, 14; část C kap. C12; jazyková úprava)
Bořivoj Marek	(část A kap. 1; část C kap. C10, C11)
Jan Morávek	(část C kap. C3, C4, C7, C8, C9, C13)
Eva Zezulková	(křížovky; slovníčky; cvičení x.1 a x.2 kap. C10–12; grafický návrh)

Odborný dohled: Doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc.

Při tvorbě příspěvků do této příručky pro nás byla velkou pomocí díla uvedená v seznamu literatury a zejména díla, z nichž s laskavým svolením autorů citujeme (SLS, SAK, EA, ŘMA, Moudrost věků [viz Indices – Bibliografie]). Autorům zmíněných publikací velice děkujeme.

Úvodní ilustrace kapitol: Jana Daňhelová

Authors © Martin Borýsek, Jana Daňhelová, Bořivoj Marek, Jan Morávek, Martina Vaníková, Eva Zezulková, 2012
Layout © Martina Vaníková, Eva Zezulková, 2012
Typo © Scriptorium, 2012

ISBN 978-80-87271-63-6

CAPITVLVM PRIMVM

Nōn fūrtum faciēs.

You wouldn't steal a car!

Limen dēclārātum numquam trānsgrederēris!

You wouldn't steal a handbag!

Librum in bibliothēcā nōn fūrārēris!

You wouldn't steal a televison!

You wouldn't steal a movie!

Opere aliēnō nūllō modō abūterēris!

Downloading pirated films IS stealing!

Pelliculam aut quidquid aliud dēscribere facinus est!

Stealing is against the law!

Piracy. It's a crime!

Quodvīs facinus semper punītur!

Neděste se! Anebo vlastně ano, děste se! ANTIpirátská kampaň má děsit – děsit tím, čím se krádež trestá. Pokuty, vězení, mučení, poprava... Děsivé. Vskutku děsivé. U našeho filmu se však ničeho takového bát nemusíte. Jediné, co vás může potkat, je vyhazov z vědecké knihovny.

A**EXERCITATIONES****1.1 Scribe quid in bibliothēcā NUMQUAM faciās**

Sī in bibliothēcā sum, numquam...

1.2 Redde Latīnē

a) Opisuji si cizí knihu.

b) Kradl v jakékoliv knihovně.

c) Netrestáme zločiny a překračujeme meze.

d) Nikdy jsi neukradl film.

B

INDEX VERBORVM CAPITVLI PRIMI

abūtor , ūtī, ūsus sum (+ abl.) nōn abūterēris	zneužít nezneužil bys	liber , brī, m.	kniha
aliēnus , a, um	cizí	līmen , inis, n.	práh, hranice, vstup
alius , a, aliud	jiný	nūllō modō	nikterak
aut	nebo	numquam	nikdy
bibliothēca , ae, f.	knihovna	opus , eris, n.	dílo
capitulum , ī, n.	kapitola	pellicula , ae, f.	kůže, film
dēclārō , āre, āvī, ātum	označovat	pūniō , īre, īvī/īī, ītum	trestat
dēscribō , ere, scrīpsī, scrīptum	opisovat, „kopírovat“	quid	co
facinus , oris, n.	zločin	quidquid	cokoli
faciō , ere, fēcī, factum	dělat	quīvīs , quaevis, quodvīs	jákýkoli
fūror , ārī, ātus sum nōn fūrārēris	krást neukradl bys	reddō , ere, didī, ditum	překládat
fūrtum , ī, n.	krádež	scribō , ere, scrīpsī, scrīp- tum	napsat, vepsat
in + abl.	v, na (kde?)	semper	vždy
index , icis, m.	seznam, obsah	trānsgredior , gredī, gressus sum nōn trānsgrederēris	překročit nepřekročil bys
Latīnē	latinsky	verbum , ī, n.	slovo

CAPITVLVM SECVNDVM

Rōsāciola narrat.**A** EXERCITATIONES**2.1 Audī fābulam et verbum aptum adde**

Afrodītē, dea ....., omniparēns, omnigena. Quis enim neget aliās deās esse ..... pudīciōrēs ..... ? Quis enim ..... stultus sit, ut tālia apertīs ..... dīcat? Vix crēdendum, quam ista malefica vītam ..... mūtāverit! Egomet ....., egomet illīs ..... interfui.

2.2 Vērumne an falsum?

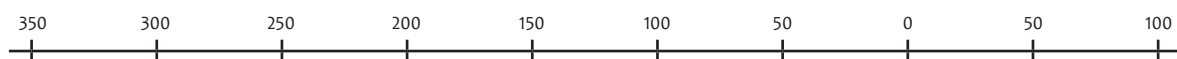
- a) Pohádka vypráví o Růžence a o přátelství hodné bohyně.
- b) Syn oné bohyně se bojí lidí.
- c) Růženka na sebe nechce prozradit všechno.
- d) Růženka se narodila na Rhodu.
- e) Narodila se v chudé rodině.
- f) Narodila se v prvním století před naším letopočtem.

VERUM FALSUM

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

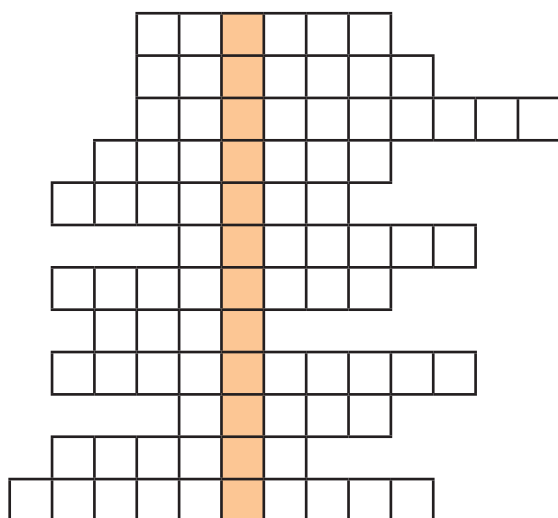
2.3 Axis temporum

 Zakreslete na časovou osu rok Růženčina narození. (Postupně si na ni zakreslete i další události.)

2.4 Scribe verba Latīna in quadra dēpicta

..... dē tē fābula narrātur. (Horatius)

nejvyšší
moudrý, chytrý
hanět, nadávat
vlasatý
otevřený
proslulý, vznešený
vykládat, líčit
člověk
velice
nic
počestný, slušný
pečlivě, bedlivě

2.5 Ad dēliberandum

☞ Co myslí Růženka slovy „*annōs circiter duodēoctōgintā ante illum lūdaeum comātum nātum, cuius nōmen mē nunc fugit*“? O kom mluví? Jak je možné, že si „na jeho jméno nevzpomíná“?

☞ Co víte o sociálním postavení Růženky?

B INDEX VERBORVM CAPITVLI SECVNDI

addō , <i>addere, addidī, additum</i>	přidat, doplnit	cum (spojka)	když
alius , <i>a, aliud</i>	jíný, druhý	cum (předložka)	s (<i>s abl.</i>)
animus , <i>ī, m.</i>	duch, duše, mysl	cūra , <i>ae, f.</i>	péče, starost
annus , <i>ī, m.</i>	rok	dē	o (<i>předl. s abl.</i>)
ante	před (<i>předl. s ak.</i>)	dea , <i>ae, f.</i>	bohyně
apertus , <i>a, um</i>	otevřený	dēliberō , <i>āre, āvī, ātum</i> <i>ad dēliberandum</i>	uvažovat, přemýšlet k úvaze, na zamyšlení
aptus , <i>a, um</i>	vhodný, hodící se	deus , <i>ī, m.</i>	bůh
audiō , <i>īre, īvī, ītum</i>	poslouchat, slyšet	dīcō , <i>ere, dīxī, dictum</i>	říkat, tvrdit
auris , <i>īs, f.</i>	ucho	dictum , <i>ī, n.</i>	výrok, slovo, rozkaz
axis , <i>īs, m.</i>	osa	diēs , <i>ēī, m.</i>	den
capiō , <i>ere, cēpī, captum</i> <i>initium capere</i>	brát, chytat začít	diligenter	pečlivě, bedlivě
circiter	okolo, asi	ego (ak. <i>mē</i>)	já
comātus , <i>a, um</i>	vlasatý	egomet	já – zesílené částicí <i>met</i>

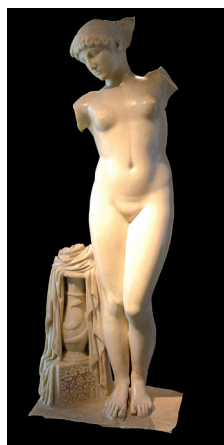
crēdō , ere, didī, ditum	věřit	enim	zajisté, vskutku
ērigō , ere, rēxī, rēctum	vztyčovat, vzpřimovat	omnis , e	všechnen, každý
etiam	a, také	orior , irī, ortus sum	vznikat, pocházet
expōnō , ere, posuī, positum	vykládat, líčit	pater , tris, m.	otec
fābella , ae, f.; fābula	příběh, pohádka	perniciōsus , a, um	zhoubný, neblahý
falsus , a, um	nepravdivý, lživý	prūdēns , entis	moudrý, chytrý
fātum , ī, n.	osud	pudīcus , a, um	počestný, slušný
fīlius , iī, m.	syn	quadra dēpicta , n.	křížovka
fugiō , ere, fūgī, – (fugitūrus)	utíkat, unikat (s ak.)	-que	a (příklonka)
Graecus , a, um	řecký	quī , quae, quod	jaký, který
hērōs , ōis, m.	heros, hrdina	quīdam , quae~, quod~	jakýsi, kterýsi
homō , inis, m.	člověk	quis , quid	kdo, co
igitur	tedy	recipiō , ere, cēpī, ceptum	přijmout
ille , illa, illud	onen	rēs , reī, f.	věc
in (s ak.)	do (kam?)	rēx , rēgis, m.	král
initium , iī, n.	začátek	Rhodus , ī, f.	řecký ostrov
intersum , esse, fuī, –	být přítomen, účasten	saevus , a, um	zuřivý, krutý
īra , ae, f.	hněv	sciō , īre, īvī/iī, scītum	vědět, znát
iste , ista, istud	ten, tenhle	stultus , a, um	hloupý, bláhový
ita	tak, takovým způsobem	sum , esse, fuī, – (futūrus)	být
lūdaeus , ī, m.	žid	summus , a, um	nejvyšší
Latīnus , a, um	latinský	taceō , ēre, uī, itum	mlčet
locus , ī, m. summō locō nātus	místo, postavení, rod ze vznešeného rodu	tālis , e	takový
maleficus , a, um	zločinný, nepříznivý	tam	tak, tak velice
mentior , irī, itus sum	lhát	tamen	přece, však
meus , a, um	můj	tempus , temporis, n. axis temporum	čas, doba časová osa
mūtō , āre, āvī, ātum	měnit	timeō , ēre, uī, -	bát se (s ak.)
narrō , āre, āvī, ātum	vypravovat	vehementer	velice
nātus , a, um	narozený	vel	i, nebo
-ne an	nebo	veneror , ārī, ātus sum	uctívat
negō , āre, āvī, ātum	popírat, říkat, že ne	vērō	opravdu, věru
nervus , ī, m.	šlacha, sval, síla	vērus , a, um	pravdivý, pravý
nihil	nic	vetus , eris	starý, dávný
nōbilis , e	proslulý, vznešený	vexō , āre, āvī, ātum	sužovat, trápit
nōmen , inis, n.	jméno	vīta , ae, f.	život
nunc	nyní, teď	vituperō , āre, āvī, ātum	hanět, nadávat
omnigenus , a, um	veho druhu, všeliký	vix	sotva, stěží
omnīnō	úplně, zcela	vōs	vy
omniparēns , entis	všerodící		

C DE DIS ET HEROIBVS

AFRODÍTÉ

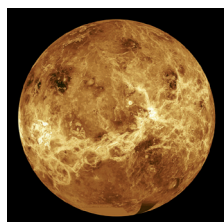
Nejkrásnější, pravděpodobně nejvzývanější a zcela jistě nejobávanější bohyně byla **Afrodité** (Venus, Venuše). Jako bohyně lásky a krásy měla moc nad celým světem i nad bohy samotnými. Existuje několik vyprávění o jejím původu. Homér ji pokládá za dceru Dia a bohyně deště Dióny. Podle mnohem slavnějšího podání (zachyceného Hésiodem) se Afrodité zrodila z mořské pěny poblíž ostrova Kythéry, přesně v místě, kam dopadly kapky krve z utatých genitálií prvního vládce bohů Úrana. Mořský vánek pak zavál nově zrozenou bohyni k ostrovu Kypru, který se stal jejím domovem a těšil se její obzvláštní přízni.

C2.1 Venuše esquilinská (portrét Kleopatry, parský mramor, 1. st. př. Kr.)

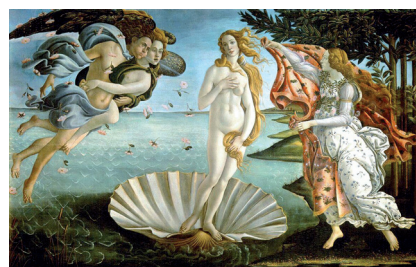
C2.6 Prostorová Venuše (Salvador Dalí, 1977)

C2.7 Planeta Venuše

Bohyně lásky byla nadšenou příznivkyní všech zamilovaných a přála všem jejich skutkům, mnohdy i takovým, které jiní bohové pokládali za nepřipustné. Pověstná je její náklonnost k trojskému princovi Paridovi, který jí kdysi přiřkl zlaté jablko určené pro nejkrásnější bohyni. Paridovi se podařilo s Afrodítinou podporou odloučit spartskému králi Meneláovi jeho krásnou manželku Helenu a tímto skutkem nejenže hluboce urazil Dia, strážce pohostinských vztahů, ale rozpoutal též hrůzyplnou trojskou válku. Paridův příbuzný Anchísés dokonce Afrodítě učaroval natolik, že s ním v podobě smrtelné ženy strávila noc a porodila mu syna Aineia¹ (Aeneas). Ten po porážce Trojanů uprchl do Itálie a stal se praotcem římského lidu. Za jeho přímého potomka se považoval Gaius Iulius Caesar a byl na svůj božský původ velmi hrdý.

Afrodité byla zobrazována s řadou symbolů lásky, např. s párem bílých holubů a s rudými růžemi.

C2.2 Zrození Venuše (Boticelli, 1484)

C2.3 Venuše urbinská (Tizian, 1538)

C2.4 Venuše (Velazquez, 1647)

C2.5 Zrození Venuše (Alexander Cabanell, 1863)

¹ Bohyně měly děti s pozemskými muži mnohem méně často než bohové se smrtelnými ženami. Většinou také šlo o bohyně nižšího řádu, především nymfy. Pokud je nám známo, je Afrodité jedinou olympskou bohyní, která prožila milostné dobrodružství s člověkem.